

Gemeente Brummen

Gemeenteraad Brummen

Brummen : 18 februari 2025
Ons kenmerk : Z104682/D453598
Uw kenmerk :
Onderwerp : Gevolgde bestuurlijke route en verdeling bevoegdheden AZC de Michaelshoeve

Verzonden d.d.: 18 februari 2025

Geachte raadsleden,

In het forum van 6 februari zijn vragen gesteld over de verdeling van bevoegdheden tussen college en raad vanuit de Spreidingswet en Gemeentewet als het gaat om de ontwikkeling van asiellocales. Met deze brief schetsen wij de door ons gevolgde bestuurlijke route en overwegingen bij ons besluit 'Zorgdragen voor mogelijkheid tot realisatie asielopvangplekken Michaelshoeve'. En daarmee de wijze waarop wij als college gebruik hebben gemaakt van die bevoegdheden.

In de bijlage treft u het juridisch kader waarbinnen het bestuurlijk proces is doorlopen. Hiermee wordt een overzicht gegeven van de bevoegdheden zoals deze zijn geregeld in de Spreidingswet en de Gemeentewet.

Wij begrijpen de behoefte van de raad om uitleg over de bevoegdheden. Wij willen hier zorgvuldig op reflecteren. Op basis van verschillende signalen hebben wij gemeend er goed aan te doen ook navraag te doen bij COA. COA heeft aangeboden om in deze kwestie advies in te winnen bij advocatenkantoor Pels Rijcken. Zij hebben hun advies opgeleverd aan COA¹ en COA heeft dit op vertrouwelijke basis gedeeld met het college. De bevindingen hieruit zijn verwerkt in deze brief. De conclusie van het advies bevestigt dat het college binnen zijn bevoegdheden heeft gehandeld.

Gevolgde bestuurlijke route en overwegingen en gebruik bevoegdheden

Al langer is onze gemeente op zoek naar geschikte locaties voor asielopvang. In mei 2022 heeft de gemeenteraad² het college nog opgeroepen om een locatie te ontwikkelen. Belangrijk knelpunt daarbij is dat wij geen eigen grond of gebouwen bezitten die hiervoor in aanmerking komen.

In februari 2024 werd de Spreidingswet van kracht. Deze geeft gemeenten expliciet een wettelijke taak bij de opvang van asielzoekers. Een van de uitgangspunten daarbij is een evenwichtige spreiding van duurzame opvangvoorzieningen over het land. Dit betekent in eerste instantie een spreiding over de provincies op basis van de inwoneraantallen van de betreffende gemeenten. Het doel daarvan is te komen tot een duurzaam en stabiel opvanglandschap in Nederland. De inzet van het kabinet daarbij is dat duurzame opvangplaatsen door gemeenten zoveel mogelijk vrijwillig ter beschikking worden gesteld³.

¹ D453742 Advies opvang gemeente Brummen – NIET-OPENBAAR

² Motie 19 mei 2022

³ Memorie van toelichting Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

Uit de Spreidingswet volgt dat het college het bestuursorgaan is dat beslist waar de opvangvoorziening kan worden gerealiseerd,

In dat verband werd ook de zogenaamde 'indicatieve opgave' bekend. Deze is in februari 2024 door de minister vastgesteld en bedraagt voor Brummen 119, waarvan tenminste 10 plekken geschikt voor AMV'ers. De indicatieve opgave vormde het startpunt van gesprekken die het college aan de Provinciale Regietafel en de sub-PRT Stedendriehoek heeft gevoerd in de regio en de provincie, om te komen tot een provinciaal plan voor asielopvang. De Spreidingswet bevat geen bepalingen die erop neer komen dat gemeenten niet (vrijwillig) méér asielzoekers kunnen opvangen.

Om de asielopvang uitvoerbaar te houden, beoogt de wetgever clustering binnen de provincies. Daarbij wordt uitgegaan van de huidige praktijk waarin COA met gemeenten (privaatrechtelijke) bestuursovereenkomsten afsluit, en van samenwerking tussen gemeenten. In de gesprekken in de subregio en de provincie is COA dan ook betrokken, als uitvoerder van de asielopvang en (toekomstige) partner in de bestuursovereenkomsten.

Begin 2024 maakte COA bekend in gesprek te gaan met de eigenaar van de Michaelshoeve. Dit met de intentie om te komen tot een middelgrote asiellocatie op dit terrein met maximaal 350 plekken. Ook is aangegeven dat deze locatie onderdeel zou worden van de basisinfrastructuur en daarmee langdurig van aard. In afstemming met COA is in februari 2024 gekozen om naast ons besluit over een doorstroomlocatie óók bekend te maken dat COA voornemens is dit perceel te kopen. En dat we als gemeente hier een positieve grondhouding over hebben. Een belangrijke overweging daarbij was dat er met een locatie van deze omvang de mogelijkheid zou ontstaan om personeel en diensten uit te wisselen met de bestaande asielopvanglocatie in Zutphen⁴.

Daarbij is ook meegenomen dat de zorgpartijen in onze gemeente in het traject rond het tot stand komen van onze Woonzorgvisie aangaven dat zij tegen de grenzen van hun mogelijkheden aanlopen. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld huisartsen, tandartsen en andere eerstelijns zorgverleners. Een volwaardig AZC zorgt ervoor dat eerstelijnszorg van een AZC de verantwoordelijkheid is en blijft van COA. Ons zorglandschap wordt hierdoor niet nog meer belast en blijft dus volledig beschikbaar voor onze eigen inwoners. Ook de begeleiding van mensen die in de procedure zitten zal dan volledig bij het COA liggen, alsook zaken als beveiliging van het terrein. Bij een kleinschalige opvang zouden deze zaken onder de verantwoordelijkheid van de gemeente Brummen vallen.

Aansluitend zijn op 15 en 16 februari 2024 twee informatieavonden georganiseerd om iedereen bij te praten over de voornemens van COA. De uitnodiging voor de eerste avond was gericht aan bewoners/huurders op het perceel van het landgoed, school De Lans en de direct omwonenden. De tweede waren alle andere belangstellenden welkom.

Wij hebben ons steeds op het standpunt gesteld dat wij welwillend staan ten opzichte van de ontwikkeling van het AZC, maar dat het in de eerste plaats aan COA en de eigenaar van het landgoed was om overeenstemming over de koop te bereiken. Dit betekende dat er enige maanden betrekkelijke 'radiostilte' zou volgen omdat de partijen met elkaar in onderhandeling waren.

Wel hebben wij in deze fase twee keer uitgebreid gesproken met direct-omwonenden, namelijk op 23 april en 4 juli 2024. Bij die laatste bijeenkomst zijn zij bijgepraat door Bureau Beke over het uitvoeren van een risicoanalyse.

Op 15 mei 2024 heeft een informeel besloten gesprek plaatsgevonden met raadsleden. Daarbij hebben wij een toelichting gegeven op de plannen en de te volgen route. Op 10 juli hebben wij u met een raadsbrief⁵ op de hoogte gebracht van de stand van zaken van dat moment. Daarbij zijn we ook ingegaan op de rol van Bureau Beke.

In de zomer van 2024 vormde zich in de Tweede Kamer een coalitie van PVV, VVD, NSC en BBB. Deze coalitie maakte bekend de Spreidingswet te willen afschaffen. In diezelfde raadsbrief van 10 juli 2024

⁴ Persbericht 14 februari 2024

⁵ D438595 Informatie over actualiteit mbt asielopvang, opvang ontheemden en huisvesting statushouders

hebben wij u het collegestandpunt over dit voornemen gegeven:

“Tot die tijd geldt de Spreidingswet en zijn we daar als gemeente aan gehouden. Samen met de provincie Gelderland, de andere gemeentes in de PRT (Provinciale Regietafel) en de sub-PRT Stedendriehoek (...) blijven we ons dan ook inspannen voor goed georganiseerde en evenredig verdeelde structurele opvanglocaties voor asielzoekers.”

In oktober heeft het college de Brummense deelbijdrage aan de asielopvang in de provincie vastgesteld⁶. De deelbijdragen van de Gelderse gemeenten zijn de basis van het provinciaal plan voor de realisatie van asielopvang. Op dat moment bevonden de gesprekken tussen COA en de eigenaar van de Michaelshoeve zich in een afrondende fase. In lijn met hetgeen hierover eerder in de samenleving, met omwonenden en de raad is gecommuniceerd, alsook de intenties van COA, hebben wij besloten dat onze deelbijdrage aan het provinciale plan 350 asielopvangplekken is. U bent hierover met de raadsinformatiebrief van 7 oktober 2024⁷ geïnformeerd.

Op basis van de provinciale plannen maakte vrijdag 20 december 2024 minister Faber haar verdeelbesluit bekend. Binnen de Regio Stedendriehoek, alsook bij andere gemeenten en de Provincie, is kennisgenomen van dit besluit. Wij hebben u via onze raadsbrief van 14 januari⁸ hiervan op de hoogte gebracht, en van het overleg dat hierover nog binnen de regio en provincie ging plaatsvinden. Ook gaven wij (nogmaals) aan dat COA voornemens was om een asiellocatie voor 350 plekken te ontwikkelen.

Het verdeelbesluit van de minister heeft in de regio en provincie voor verbazing gezorgd, omdat het op onnavolgbare wijze afweek van het ingediende provinciale plan. Daarmee doorkruiste de minister een zorgvuldig doorlopen proces binnen de provincie en de subregio's. De opmerkingen en bezwaren zijn namens de Gelderse colleges van B&W verwoord in een brief van de Commissaris van de Koning aan minister Faber van 23 januari 2025⁹.

De gesprekken tussen COA en de eigenaar van de Michaelshoeve hebben na oktober 2024 nog enige tijd geduurd. Op vrijdag 17 januari ontvingen wij van het bestuur van COA de bevestiging dat er overeenstemming was bereikt en een verzoek om medewerking¹⁰. Ook gaf COA aan dat de benodigde financiële middelen zijn veiliggesteld, onder meer door een schriftelijk akkoord van het Ministerie van Justitie en Veiligheid op de benodigde investering. Op basis hiervan konden wij een collegebesluit voorbereiden voor de gevraagde medewerking.

Tijdens de raadsvergadering van 23 januari zijn door de VVD-fractie mondelinge vragen gesteld over de aantallen die genoemd zijn in het verdeelbesluit, de stand van zaken rondom de Michaelshoeve en de wijze van communiceren door het college. Deze zijn door wethouder Timmer beantwoord. Daarbij is aangegeven dat er hopelijk binnen enkele weken besluitvorming zou plaatsvinden.

In de collegevergadering van 28 januari zijn twee besluiten genomen over dit onderwerp.

In de eerste plaats heeft het college bezwaar gemaakt tegen het verdeelbesluit van de minister van 20 december 2024¹¹. Onze belangrijkste grond voor dit bezwaar is dat de minister een kortere tijdshorizon hanteert bij de beoordeling van onze plannen dan dat de Spreidingswet voorschrijft. Hierdoor komt de bijdrage van Brummen voor deze cyclus op '0' te staan en worden wij genoodzaakt om voor 1 juli 2025 ons aandeel in de restopgave te realiseren (minimaal 31 plekken).

Daarbij hebben wij aangegeven dat de bestuurlijke lijn binnen de provincie is dat wij vasthouden aan het oorspronkelijke plan dat voor en door Gelderland is ingediend. Hiermee geven wij invulling aan onze gezamenlijke wens om als gemeente én regio een betrouwbare overheid te zijn. Dit zowel richting de samenleving en mede-overheden, als richting COA.

⁶ D442802 Vaststellen Deelbijdrage Brummen Plan van Aanpak Spreidingswet

⁷ D444956 Raadsinformatiebrief asielopvang, opvang Oekraïners en huisvesting statushouders

⁸ D451396 Raadsinformatiebrief inzake asiel, opvang Oekraïners en huisvesting statushouders

⁹ D452216 Brief Commissaris van de Koning aan minister Faber 23 januari

¹⁰ D452528 Verzoek COA om medewerking

¹¹ D452083 Bezwaar Verdeelbesluit Spreidingswet

Wij wijzen erop dat de minister in haar aanbiedingsbrief bij het verdeelbesluit aangeeft dat voor de gemeenten de mogelijkheid blijft bestaan om aan de provinciale regietafel te komen tot uitruil van opgaven bij de invulling van de gemeentelijke taak¹². Wij merken daarbij ook op dat - zoals door COA aangegeven - het Ministerie van Justitie en Veiligheid akkoord heeft gegeven op de benodigde investeringen voor een asielopvanglocatie van 350 plekken. Wij kunnen hieruit niet anders dan concluderen dat ook de minister deze ontwikkeling op het terrein van de Michaelshoeve ondersteunt.

Naast het besluit om bezwaar te maken tegen het verdeelbesluit, heeft het college op 28 januari een ander besluit genomen. Namelijk om mee te werken aan het verzoek van COA om maximaal 350 asielopvangplekken bij de Michaelshoeve te realiseren. Dit onder het voorbehoud van een nog te sluiten bestuursovereenkomst en werkafspraken¹³.

Het besluit van 28 januari 2025 is geen besluit ex artikel 160, eerste lid onder d, e, f, of g: het is geen privaatrechtelijke rechtshandeling, geen besluit over rechtsgedingen of iets van dien aard, en het gaat niet over de civiele verdediging of over (jaar)markten.

De in het collegebesluit vermelde privaatrechtelijke bestuursovereenkomst en de werkafspraken zijn onderwerp van afzonderlijke, toekomstige besluitvorming.

De bestuursovereenkomst zal voordat het door het college wordt vastgesteld eerst aan de raad worden voorgelegd voor wensen en bedenkingen.

U bent zowel over het bezwaar op het verdeelbesluit als over het collegebesluit over de asielopvang geïnformeerd door middel van de raadsinformatiebrief van 28 januari¹⁴.

Samengevat:

- Het is al langer de wens van de gemeenteraad om asielopvangplekken in de gemeente Brummen te realiseren. Belangrijk knelpunt daarbij is dat wij geen eigen grond of gebouwen bezitten die hiervoor in aanmerking komen. Tevens houden we rekening met het draagvlak van ons zorglandschap en capaciteiten van ons eigen ambtelijk apparaat.
- In februari 2024 is de Spreidingswet van kracht geworden en daarmee een indicatieve opgave van 119 asielopvangplekken voor Brummen. Uit de Spreidingswet volgt dat het college het bestuursorgaan is dat beslist waar de opvangvoorziening kan worden gerealiseerd. Ook bevat de Spreidingswet geen bepalingen die erop neerkomen dat gemeenten niet (vrijwillig) meer asielzoekers kunnen opvangen dan uit de indicatieve opgave of een verdeelbesluit volgt.
- Vanaf begin 2024 heeft het college op verschillende momenten en manieren de raad geïnformeerd over het voornemen van COA om maximaal 350 asielopvangplekken op de Michaelshoeve te ontwikkelen. Daarbij hebben wij de raad en samenleving op de hoogte gehouden van de voortgang en onze positieve grondhouding daarin.
- In oktober 2024 heeft het college expliciet besloten om 350 plekken bij te dragen aan het provinciale plan van aanpak.
- De 350 plekken van Brummen zijn ten onrechte niet meegenomen in het verdeelbesluit van de minister. Wij hebben hiertegen bezwaar gemaakt. Binnen de provincie is de bestuurlijke lijn afgesproken dat de provincie Gelderland en de gemeenten vasthouden aan de oorspronkelijke plannen.
- Op 17 januari 2025 ontvingen wij schriftelijk bevestiging van COA dat er overeenstemming is met de eigenaar van de Michaelshoeve, met daarbij het verzoek om medewerking te verlenen aan de ontwikkeling. Daarbij meldde COA dat het ministerie goedkeuring heeft verleend op de financiële investering. Wij kunnen hieruit niet anders concluderen dan dat ook de minister deze ontwikkeling ondersteunt.
- Op 28 januari heeft het college besloten om COA de mogelijkheid te geven om op de Michaelshoeve opvang te realiseren voor maximaal 350 asielzoekers, onder voorbehoud van een bestuursovereenkomst en werkafspraken.

¹² D451554 Aanbiedingsbrief bij verdeelbesluit Gelderland

¹³ D451730 Zorgdragen voor mogelijkheid tot realisatie asielopvangplekken Michaelshoeve

¹⁴ D452304 Raadsinformatiebrief Asielopvang Michaelshoeve

- Het besluit van 28 januari 2025 is geen besluit zoals bedoeld in artikel 160, eerste lid onder d, e, f, of g: het is geen privaatrechtelijke rechtshandeling, geen besluit over rechtsgedingen of iets van dien aard, en het gaat niet over de civiele verdediging of over (jaar)markten.
- De bestuursovereenkomst en de werkafspraken zijn onderwerp van separate besluitvorming. De raad wordt in gelegenheid gesteld om wensen en bedenkingen uit te spreken over de bestuursovereenkomst.

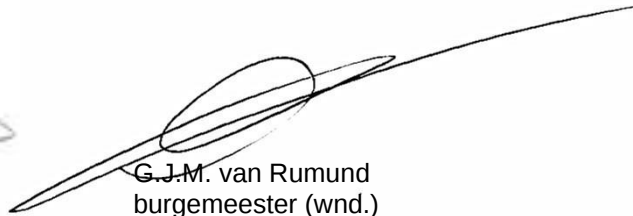
Onze conclusie is dat het college binnen de bevoegdheden vanuit de Spreidingswet en de Gemeentewet heeft gehandeld bij zijn besluit van 28 januari 2025.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Brummen,

H. Matser
secretaris

G.J.M. van Rumund
burgemeester (wnd.)

Bijlage: Het juridisch kader

Wanneer het gaat om de verdeling van bevoegdheden zijn twee juridische perspectieven van belang:

1. Vanuit de Spreidingswet
2. Vanuit de Gemeentewet

We geven graag een toelichting op beide invalshoeken.

Ad 1. Het perspectief vanuit de Spreidingswet

Taakinvulling en taak

De Spreidingswet zegt over de verdeling van bevoegdheden tussen college en raad het volgende in artikel 7 (Invulling taak):

1. *Het college van een aangewezen gemeente draagt zorg voor:*
 - a. *ter beschikkingstelling aan het COA van een locatie of accommodatie binnen zes maanden na bekendmaking van het verdeelbesluit of de in het verdeelbesluit opgenomen langere termijn;*
 - b. *verlening van de voor ingebruikneming van de opvangvoorziening noodzakelijke gemeentelijke vergunningen door het college.*
2. *De raad van een aangewezen gemeente draagt zorg voor aanpassing van het bestemmingsplan of de beheersverordening indien dit noodzakelijk is voor ingebruikneming van de opvangvoorziening.*

Over de taak zelf zegt de Spreidingswet in artikel 6 eerste lid:

Het college van een aangewezen gemeente draagt binnen de termijn van twee jaar, bedoeld in artikel 5, eerste lid, zorg voor het mogelijk maken van opvangvoorzieningen voor asielzoekers in de gemeente overeenkomstig het verdeelbesluit.

Uit deze bepalingen blijkt dat het college het bestuursorgaan is dat beslist waar de opvangvoorziening kan worden gerealiseerd. In de Spreidingswet staat nergens dat de gemeenteraad, wat dit besluit betreft, een advies- of instemmingsrecht heeft. Sterker nog, de gemeenteraad moet het bestemmingsplan of de beheersverordening aanpassen als dit nodig is voor ingebruikneming van de door het college aangewezen opvangvoorziening.

Samengevat:

- Het college draagt zorg voor een locatie of accommodatie
- De raad draagt indien nodig zorg voor het omgevingsplan
- Daarbij is het de wettelijke taak om binnen een termijn van twee jaar te voldoen aan het verdeelbesluit.

Van indicatieve opgave naar verdeelbesluit en bestuursovereenkomst

Er wordt in de berichtgeving over de asielopvang in Brummen wel eens gesproken over aantallen van de orde grootte 120. Dit betreft de zogenaamde 'indicatieve opgave'. Deze is in februari 2024 door de minister vastgesteld en bedraagt voor Brummen 119, waarvan tenminste 10 plekken geschikt voor AMV'ers.

De indicatieve opgave wordt aan het begin van de tweejaarlijkse cyclus van de Spreidingswet per gemeente berekend door de totale opgave in Nederland te delen door het inwoneraantal van de betreffende gemeente. Dit gecorrigeerd met de SES-WOA score¹⁵. De indicatieve opgave vormt het startpunt van gesprekken in de regio en de provincie om te komen tot een provinciaal plan.

Om de asielopvang uitvoerbaar te houden, wordt binnen de provincies door de wetgever clustering beoogd. Daarbij gaat de wetgever uit van de huidige praktijk waarin COA met gemeenten (privaatrechtelijke) bestuursovereenkomsten afsluit en van samenwerking tussen gemeenten (de zogenaamde 'variant 2b' uit de Memorie van toelichting)¹⁶.

¹⁵ Het CBS berekent op basis van cijfers over welvaart, opleidingsniveau en arbeidsmarktaandeel de zogenaamde SES-WOA score om de sociaal-economische status van een gemeente, wijk of buurt uit te drukken.

¹⁶ Uit *Regels inzake het toedelen van een wettelijke taak aan gemeenten om opvangvoorzieningen voor asielzoekers mogelijk te maken en wijziging van de Wet Centraal Orgaan opvang asielzoekers (Wet gemeentelijke taak mogelijk maken*

Het college voert gesprekken met de gemeenten in de regio om te komen tot deze clustering. Daarbij kunnen ook uitruilafspraken worden gemaakt over andere opgaven, zoals de opvang van Oekraïense ontheemden en de huisvesting van statushouders. Dit doet het college vanuit zijn reguliere bevoegdheden uit onderliggende wetgeving. Zo vormt het college het dagelijks bestuur van de gemeente en is het bevoegd om samenwerkingen en privaatrechtelijke overeenkomsten aan te gaan (artikel 160 Gemeentewet).

In deze gesprekken is ook COA betrokken als uitvoerder van de asielopvang en (toekomstige) partner in de privaatrechtelijke bestuursovereenkomsten. Op basis van deze gesprekken in de regio stellen colleges in het najaar de deelbijdrage vanuit hun gemeente vast: op welke plekken verwachten zij welke aantallen (liefst structurele) opvangplekken te kunnen realiseren.

Deze deelbijdragen zijn op hun beurt de basis van een provinciaal plan voor de realisatie van asielopvang. De commissaris van de Koning biedt deze in zijn rol als rijksorgaan uiterlijk 31 oktober aan bij de minister.

De minister neemt in december op basis van de provinciale plannen haar verdeelbesluit. Dit verdeelbesluit gaat over de verdeling van de te realiseren asielopvangplekken over de provincies. De minister bepaalt de aantallen in het verdeelbesluit. De in het verdeelbesluit genoemde aantallen per gemeente worden in het regionale overleg beschouwd als een ondergrens en zijn uiteindelijk een norm voor handhaving, wanneer een specifieke gemeente bij voortdurend te weinig plekken realiseert.

Er zijn verschillende lezingen over de juridische betekenis van het verdeelbesluit en de daari genoemde aantallen. Een lezing is dat het verdeelbesluit vanuit de Spreidingswet een begrenzendende werking heeft voor de bevoegdheid van het college om locaties en aantallen toe te wijzen. Met andere woorden: het college kan slechts besluiten tot het aantal dat in het verdeelbesluit is genoemd voor de betreffende gemeente.

Zoals aangegeven beschouwen wij het als een ondergrens en een basis voor nadere samenwerkingsafspraken in de regio. De Spreidingswet bevat geen bepalingen die erop neer komen dat gemeenten niet (vrijwillig) méér asielzoekers kunnen opvangen.

Voor de aantallen in het verdeelbesluit geldt hetzelfde als voor die in de indicatieve opgave: er is clustering nodig om de asielopvang uitvoerbaar te houden. Dat betekent dat sommige gemeenten meer, en andere minder asielopvangplekken zullen realiseren dan genoemd in het verdeelbesluit of de indicatieve opgave. De minister geeft in haar aanbiedingsbrief bij het verdeelbesluit dan ook aan dat het gemeenten vrij staat om onderling tot afwijkende afspraken te komen, mits de gehele opgave maar wordt behaald¹⁷.

asielopvangvoorzieningen), Memorie van toelichting

"(...) Ook bestaat soms discrepantie tussen de vraag van het COA en het aanbod van locaties door gemeenten. Gemeenten dragen bijvoorbeeld kleine locaties aan omdat dit beter past bij de aard en schaal van de gemeente, terwijl het COA grotere locaties nodig heeft in het kader van de doelmatigheid binnen bestaande kaders. Kijkend naar de huidige situatie op de arbeidsmarkt voorziet het COA ook een gebrek aan voldoende personeel om (veel) kleine locaties te bemensen.

In de huidige praktijk sluit het COA met het college van elke gemeente waarin een opvangvoorziening is gevestigd, een bestuursovereenkomst. Daarin worden o.a. de gebruiksduur (looptijd) van een opvangvoorziening vanaf tijdstip ingebruikneming, de mogelijkheid van eventuele verlenging en het maximaal aantal opvangplaatsen vastgelegd.

Met de brief van 8 juli 2022 heeft het kabinet de uitkomsten van de "Verkenning naar meer dwingend juridisch instrumentarium voor opvang van asielzoekers" met de Tweede Kamer gedeeld. Ten aanzien van de wettelijke taak voor gemeenten zijn daarbij 3 varianten geschetst. Deze varianten betreffen (1) het beleggen van een wettelijke taak bij iedere gemeente, zodat de asielopvang evenredig wordt verdeeld, en (2) het beleggen van de taak bij enkele gemeenten op basis van een jaarlijks verdeelbesluit, te nemen door (2a) gedeputeerde staten, ofwel (2b) door het Rijk, waardoor de asielopvang evenwichtig over de provincies en daarmee het land kan worden verdeeld.

Het kabinet heeft besloten variant 2b neer te leggen in een wetsvoorstel. Reden hiervoor is dat deze variant uitgaat van samenwerking van gemeenten om opvangvoorzieningen mogelijk te maken. Gemeenten bezien samen de mogelijkheden (ook in relatie met de opdracht van het huisvesten van vergunninghouders). De uiteindelijke clustering van opvangvoorzieningen bij bepaalde gemeenten, sluit aan bij de huidige praktijk en is in lijn met de Uitvoeringsagenda."

¹⁷ D451554 Aanbiedingsbrief verdeelbesluit Gelderland

De uiteindelijke afspraken met COA worden vastgelegd in een privaatrechtelijke bestuursovereenkomst met onderliggende werkafspraken. Wanneer de bestuursovereenkomst is getekend, zijn de besluiten over bijvoorbeeld locatie, aantallen en (gebruiks)duur onomkeerbaar.

Samengevat

- De Spreidingswet geeft het college de bevoegdheid om zorg te dragen voor asielopvanglocaties.
- De gemeenteraad houdt daarbij zijn reguliere bevoegdheden in het kader van ruimtelijke ordening.
- De wettelijke taak is om te voldoen aan de aantallen genoemd in het ministeriële (provinciale) verdeelbesluit. Genoemde aantallen per gemeente gelden daarbij als ondergrens.
- Het provinciale plan om te voldoen aan de gestelde opvangopgave komt tot stand na een intensief proces waarin gemeenten en provincie met elkaar en met COA in de regio gesproken hebben over samenwerking en clustering. De indicatieve opgave is daarbij het vertrekpunt en ondergrens.
- Het college voert deze gesprekken op basis van zijn reguliere bevoegdheden.
- Het resultaat van deze gesprekken wordt vastgelegd in een privaatrechtelijk bestuursovereenkomst met COA.

Ad 2. Het perspectief vanuit de Gemeentewet

In de forumvergadering van 6 februari werd artikel 169 van de Gemeentewet aangehaald. Daarin is onder meer de betrokkenheid van de gemeenteraad bij ingrijpende besluiten geregeld. Met name lid 1, 2 en 4 staan daarbij centraal. De tekst hiervan luidt als volgt:

1. *Het college en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan de raad verantwoording schuldig over het door het college gevoerde bestuur*
2. *Zij [het college- red.] geven de raad alle inlichtingen die de raad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.*
4. *Zij geven de raad vooraf inlichtingen over de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in artikel 160, eerste lid, onder e [privaatrechtelijke handelingen- red.], f [bezwaar en beroep], g [civiele verdediging] en h [jaarmarkten of markt], indien de raad daarom verzoekt of indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente. In het laatste geval neemt het college geen besluit dan nadat de raad in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.*

Ad lid 1: In de parlementaire geschiedenis wordt erop gewezen dat in het artikel niet geregeld is hoe de verantwoording moet worden afgelegd en dat het eventueel verbinden van politieke consequenties aan de verantwoording uiteraard een zaak van de raad is. Hoewel dit een belangrijke bepaling is over de verhouding tussen het college en de raad, brengt deze bepaling niet met zich dat de raad ter zake van het besluit van 28 januari 2025 advies of goedkeuring had moeten geven. Het bepaalt in feite juist dat het college achteraf verantwoording schuldig is over het door het college gevoerde bestuur.

Ad lid 2: De gemeenteraad heeft uiteraard een controlerende taak en daarvoor is het nodig dat raadsleden tijdig en volledig worden geïnformeerd.

Ad lid 4: In bepaalde situaties is het college verplicht om vooraf inlichtingen te verstrekken en de raad in de gelegenheid te stellen om wensen en bedenkingen mee te geven aan het college. Dit laatste vraagt dan debat in de raad en met het college. Het besluit van 28 januari 2025 betreft geen besluit ex artikel 160, eerste lid onder d, e, f, of g. Het is geen privaatrechtelijke rechtshandeling, geen besluit over rechtsgedingen of iets van dien aard, en het gaat niet over de civiele verdediging of over (jaar)markten.

Wellicht ten overvloede: de gemeenteraad behoudt te allen tijde zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol met de bijbehorende bevoegdheden en instrumenten.